

ЗАКОН
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА СТАРАТА СКОПСКА ЧАРШИЈА
ЗА КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО ОД ОСОБЕНО ЗНАЧЕЊЕ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Старата скопска чаршија која претставува споменичка целина, се прогласува за културно наследство од особено значење, поткатегорија - големо значење.

Со прогласувањето на споменичката целина Старата скопска чаршија за културно наследство од особено значење се овозможува:

- трајно зачувување на историските, уметничките, архитектонските, урбанистичките, амбиенталните, етнолошките, социолошките и другите научни и културни вредности, како и автентичноста, единственоста, разновидноста, интегралноста, староста и други својства, содржини и функции;
- создавање на поволни услови за опстанок и задржување на интегритетот на сите податоци што ги носи во себе како сведоштво;
- ширење на сознанија за нејзините вредности, значење и улога во културната идентификација;
- оспособување да служи за задоволување на културните, научните, едукативните, естетските, економските, туристичките и другите потреби на граѓаните, како и
- спречување на дејствија, појави и влијанија со кои се врши или може да настане оштетување или деградирање.

Споменичката целина “Стара скопска чаршија” настаната во периодот од XV до XX век врз урбана структура што потекнува од XI век, како културно наследство од особено значење е добро од општ интерес за Република Македонија и ужива посебна заштита во согласност со овој закон, Законот за заштита на културното наследство и друг закон.

Член 2

Споменичката целина „Стара скопска чаршија” (во натамошниот текст – Стара скопска чаршија) се наоѓа на подрачјето на општините Чаир и Центар и го зафаќа просторот со координати X: 21° 26’ 15”-84” и Y: 42° 00’ 08”-56”, со вкупна површина од 11ха 58 ари и 14,71 м².

Член 3

Старата скопска чаршија ги има следните граници:

Исток - започнува од пресечната точка на оската на ул. „Самарџиска” и оската на ул. „192” и оди по права континуирана линија кон југ по оската на ул.

„192”, до пресекот со оската на улицата „Битпазарска” (КП 13758). Границата на споменичката целина во овој потег се движи на југ, опфаќајќи ги објектите кои ја формираат уличната фасада од источната страна на улицата „Битпазарска”, по следниот редослед: по источната страна на улицата „Битпазарска” КП 13785, до спојот со северната граница на КП 7596, продолжува по КП бр. 7596 (по северна и источната страна на КП), 7597 (по источната страна на КП), 7605 (по северната, источната и јужната страна на КП), 7601 (по источната страна на КП), 7602 (по источната страна на КП), 7603 (по источната страна на КП), 8999 (по северната, источната и јужната страна на КП), 9000 (по источната страна на КП), 9002 (по источната страна на КП), 9003 (по источната страна на КП), 9006 (по северната и источната страна на КП), 9007 (по источната страна на КП), 9008 (по источната страна на КП), 9009 (по источната страна на КП), 9012 (по источната страна на КП), 9014 (по северна, источна и јужна страна на КП), ја сече ул.113 (КП 8992) и продолжува по 8991 (по источната страна на КП) до пресекот со оската на ул.191 (КП 8967), оди кон исток до пресек со источната граница на КП 8955 и продолжува по 8955 (по источната и јужната страна на КП), 8959 (по источната и јужната страна на КП), ја сече ул. 190 (КП 8943) и продолжува по КП 8891/6 (по источната и јужната страна на КП). Границата продолжува по источната страна на улицата „Битпазарска” (источна граница на КП 13758) кон југ, иземајќи ги објектите на КП 8911, 8910, 8909, 8908, 8907, 8906, 8905/1 и 8905/2 и 8901. Во продолжение, границата се протега по градежната линија на западната фасада на објектот стоквна куќа Илинден (КП 8901), односно по источната граница на КП 13758, и кон југ продолжува по права линија до пресечната точка со јужната граница на КП 13758.

Југ - започнува од пресечната точка на источната со јужната граница на КП 13758, продолжува кон запад по јужната граница на КП 13758, се движи праволинијски до јужната граница на КП 9486 (ул. „Теодосиј Гологанов”), продолжува по јужната граница на КП 9503/2, а завршува во истиот правец на 13 метри кон запад, од пресечната точка на јужната и северната граница на КП 9503/2.

Запад - започнува од пресекот дефиниран на 13 м. кон запад од пресечната точка на јужната и западната граница на КП 9503/2, кон север границата под агол од 90 степени продолжува низ КП 9493/1, се до спојот со оската на улицата „Самоилова” (КП 13678), се движи по оската на улицата „Самоилова” (КП 13678) до пресекот со оската на улицата „Прохор Пчински” (КП 13725), продолжува по оската на улицата „Прохор Пчински” (КП 13725) до пресекот со оската на улицата „Јосиф Михајловиќ”,

Север - започнува од пресекот на оската на ул. „Прохор Пчински” и оската на ул. „Јосиф Михајловиќ”, се протега по оската на улицата „Јосиф Михајловиќ” до пресекот со улицата „Дрварска”, продолжува по оската на улицата „Дрварска” до пресекот со улицата „Ковачка”, се движи по оската на улицата „Ковачка” до пресекот со улицата „Самарџиска” и оди по нејзината оска до пресекот со улицата „192”.

Член 4

Старата скопска чаршија има три контактни зони, и тоа: контактна зона „Мавровка”, контактна зона „Мост” и контактна зона „Дуканџик”, со вкупна површина на тие зони од 23 ха 46 ари 47,11 м².

Контактната зона „Мавровка“ зафаќа вкупна површина од 7 ха 9 ари 52,32 м² и ги има следните граници:

Исток - започнува од пресекот на улицата „Битпазарска“ со булеварот „Крсте Мисирков“, се движи по оската на булеварот „Крсте Мисирков“ (КП 13780) до пресекот со оската на булеварот „Гоце Делчев“.

Југ - започнува од точката дефинирана со пресекот на оската на булеварот „Крсте Мисирков“ (КП 13780) со оската на булеварот „Гоце Делчев“, се движи по оската на булеварот „Гоце Делчев“ (КП 13787) до пресекот со продолжението од западната граница на КП 8901;

Запад - започнува од пресекот на оската на булеварот „Гоце Делчев“ (КП 13787) со продолжението од западната граница на КП 8901, се движи кон север по западната граница на КП 8901, минува по западната граница на КП 8905/1, 8906, 8907, 8908, 8909 и 8910, продолжува по северната и по западната граница на КП 8891/1 (дел од новопроектираната улица „Стив Наумов“), ја сече ул. „190“ (КП 8943) и се движи по нејзината северна граница кон исток, свртува кон север по западната граница на КП 8957, се движи по северната граница на КП 8957 и КП 8955, продолжува по западната страна на КП 8951, ја сече ул. „190“ (КП 8943) и оди по јужната граница на КП 8989 и КП 8990, продолжува по јужната и западната граница на КП 8986, ја сече улицата „113“ (КП 8992), продолжува по западната граница на КП 9005 и 9004, оди по западната и северната граница на КП 8998/2, продолжува по западната и јужната граница на КП 7606, по северната и западната граница на КП 7604, продолжува по северната граница на КП 7594 кон исток до пресечната точка на оската на ул. „Битпазарска“ (КП 13758) и оската на ул. „192“.

Север - се протега по оската на улицата „Битпазарска“ (КП 13758), од пресекот со ул. „192“ до пресекот со булеварот „Крсте Мисирков“.

Контактната зона „Мост“ зафаќа вкупна површина од 6 ха 59 ари 3,52 м² и ги има следните граници:

Исток – започнува од пресечната точка на западната граница на КП 8901 со северната граница на булеварот „Гоце Делчев“ (КП 13787), ортогонално продолжува кон југ до пресекот со источната граница на КП 9509 (која се поклопува со градежната линија на западната фасада на објектот на МНТ), продолжува по источната граница на КП 9509 до пресекот со нејзината јужна граница.

Југ и запад – започнува од пресечната точка на источната и јужната граница на КП 9509, продолжува по јужната граница на КП 9509 и оската на ул. „Питу Гули“ (КП 9520) кон запад до пресекот со оската на ул. „Маршал Тито“ (КП 13829), од таа точка продолжува по оската на ул. „Иљо Војвода“ до пресекот со оската на булеварот „Гоце Делчев“ (КП 13787).

Север – започнува од пресечната точка на оската на ул. „Иљо Војвода“ и оската на булеварот „Гоце Делчев“ (КП 13787), оди кон исток по оската на булеварот „Гоце Делчев“ во должина од 240 м., за да продолжи по северната граница на булеварот „Гоце Делчев“ до пресечната точка со западната граница на КП 8901.

Контактната зона „Дуканџик“ зафаќа вкупна површина од 9 ха 77 ари 91,27 м² и ги има следните граници:

Исток - започнува од пресекот на оската на десниот крак од раскрсницата на бул. „Југославија“ со оската на булевар „Крсте Мисирков“, се

протега на југ по оската на булеварот „Крсте Мисирков“ до пресекот со оската на улицата „Битпазарска“.

Југ - започнува од пресекот на оската на булеварот „Крсте Мисирков“ и оската на ул. „Битпазарска“, продолжува на запад по оската на ул. „Битпазарска“ до пресекот со оската на ул.„192“, се движи по оската на ул.„192“ до пресекот со оската на ул. „Самарџиска“. Границата продолжува по оската на ул.„Самарџиска“ до пресекот со ул.„Ковачка“, континуирано оди по оската на ул.„Ковачка“ до пресекот со оската на ул. „Дрварска“, оттаму се движи по оската на ул. „Дрварска“ до пресекот со оската на ул. „Јосиф Михајловиќ“, продолжува по оската на ул. „Јосиф Михајловиќ“ до пресекот со оската на ул. „Прохор Пчински“, оди по оската на ул. „Прохор Пчински“ се движи до пресекот со оската на ул.„Самоилова“.

Запад - започнува од пресекот на оската на ул. „Прохор Пчински“ со оската на ул. „Самоилова“, се протега по оската на улицата „Самоилова“ до пресекот со оската на ул. „Љуботенска“.

Север - започнува од пресекот на оската на ул. „Самоилова“ со оската на ул. „Љуботенска“, се движи на исток по оската на ул. „Љуботенска“, ги сече ул. „Јоаким Крчовски“ и ул. „Славеј Планина“ до пресекот со северната граница на КП 5848 и 5847, продолжува по северната граница на КП 5848 и 5847 до пресекот со оската на ул. „Прохор Пчински“, продолжува по оската на ул. „Прохор Пчински“ до пресекот со оската на ул. „Дрварска“, продолжува по оската на ул. „Дрварска“, ја сече ул. „Алберт Станиќ“ продолжува по северната граница на ул. „Дрварска“ (КП13754) до спојот со северната граница на КП 6172. Оттаму се движи кон исток по северната граница на КП 6172 и КП 6186 (Театар на народностите) до пресечната точка со оската со ул. „192“, продолжува по оската на ул. „192“ до пресекот со оската на ул. „124“, се движи по оската на ул. „124“ до пресекот со оската на десниот крак од раскрсницата на бул. „Југославија“ и продолжува до пресекот со оската на булевар „Крсте Мисирков“.

Старата скопска чаршија на западната страна се граничи со заштитеното добро „Скопска тврдина“ и нема контактна зона на таа страна.

Член 5

Границите на Стара скопска чаршија и на нејзините контактни зони во смисла на членовите 3 и 4 од овој закон (во натамошниот текст: заштитено подрачје), Агенцијата за катастар на недвижности ги нанесува на геодетска подлога во размер 1:1000.

Органот од став 1 на овој член, за секоја катастарска парцела што се наоѓа во границите на заштитеното подрачје, во катастарската евиденција и документација става забелешка дека е составен дел на Стара скопска чаршија како културно наследство од особено значење, а за секое посебно заштитено добро во границите на заштитеното подрачје, и дека има статус на културно наследство од соодветната категорија утврден со актот за неговото прогласување.

Границите на заштитеното подрачје од став 1 на овој член не може да се менуваат со просторен и урбанистички план ниту со друг вид акт, освен со акт за заштита или акт за промена, во согласност со прописите за заштита на културното наследство.

Член 6

Заради заштита, уредување, ревитализација и рационално користење на Старата скопска чаршија и нејзините контакти зони општините Чаир и Центар донесуваат детални урбанистички планови за подрачјата од нивна надлежност, кои се во рамките на заштитеното подрачје.

Плановите од став 1 од овој член се изработуваат врз основа на заштитно-конзерваторски основи, изготвени од Националната установа-Конзерваторски центар-Скопје.

Одобрените заштитно - конзерваторски основи од став 2 на овој член се вградуваат во урбанистичките планови во согласност со прописите за урбанистичко планирање, заштита на културното наследство и овој закон.

Плановите од став 1 од овој член е потребно да бидат усогласени со Програмата од член 11 на овој закон.

Член 7

Во Старата скопска чаршија не смее:

1. да се менува постојната урбана структура, односно уличната мрежа, големината на блоковите и парцелите, отворените простори и слично;
2. да се градат или внесуваат индустриски и слични капацитети што придонесуваат за присуство на разни форми на загадување;
3. да се подигаат меморијални споменици и спомен-обележја што не се поврзани со настанувањето и развојот на Старата скопска чаршија;
4. да се врши ископ на темели или подруми ниту да се изведува кој било друг вид земјани или градежни работи без претходно спроведување заштитни археолошки истражувања;

Непосредната заштита на Старата скопска чаршија се спроведува според деталните параметри за заштита на заштитеното подрачје утврдени со деталните урбанистички планови од член 6 на овој закон, како и според посебно пропишаните заштитно-конзерваторски услови, што се однесуваат особено на:

1. зачувување на пешачкиот карактер на Старата скопска чаршија, со исклучоци во поглед на посебниот режим за снабдување и за возилата со специјална намена;
2. задржување на постојната висина на објектите, формата на покривите и оригиналните покривни материјали, со задолжителна употреба на ќерамиди како покривен материјал кај новоградбите;
3. усогласување на висината, изгледот, бојата и другите параметри за новоизградените објекти, односно објекти што се градат на празни локации или на места на дотраени објекти без вредности, со оние на постојните соседни објекти;

4. затскривање на сите видови водови од инфраструктурата и инсталациите, односно обезбедување тие да не бидат видливи во просторот на Старата скопска чаршија и на уличните фасади;
5. употреба на квалитетно дрво за изработка на столаријата, наместо метал или пластифициран лим и постепено отстранување односно заменување на употребените метални или пластифицирани профили на уличните фасади;
6. исклучување на можноста да бидат поставени и отстранувањето на веќе поставените потпирачи, телевизиски антени, репетитори, големи рекламни паноа и слично;
7. вклопување на фирми и други натписи, билборди, неонски реклами и друг вид рекламирање, сообраќајни знаци, споменичка сигналитика, осветлување, поплочување и друг вид опремување на улиците и другите отворени простори;
8. задржување и одржување на постоечките основни функции на Старата скопска чаршија и враќање на некои изворни функции или давање нови, современи функции на некои објекти, ако таквите функции се компатибилни со нивната природа и карактерот на споменичката целина;
9. заштитување на Старата скопска чаршија од секакви оштетувања, особено од оние што се резултат на несоодветно користење;
10. преземање превентивни и корективни мерки против деструктивните ефекти на бучава, удари и вибрации предизвикани од машини и возила;
11. вршење на конзерваторско-реставраторските и другите работи на непосредна заштита врз научна основа.

Член 8

Во контактните зони на Старата скопска чаршија не смее:

1. да се градат или внесуваат индустриски и слични капацитети што придонесуваат за присуство на разни форми на загадување;
2. да се врши ископ на темели или подруми ниту да се изведува кој било друг вид земјани или градежни работи без претходно спроведување заштитни археолошки истражувања;
3. да се менува уличната мрежа доколку со тоа се нарушува или оневозможува функционалната комуникација со Старата скопска чаршија;
4. во непосредна околина на Старата скопска чаршија да се градат објекти чија локација, габарит и изглед непосредно влијаат на Старата скопска чаршија;
5. да се обликуваат отворните простори на начин на кој ќе се деградира или нагдува автентичноста на Старата скопска чаршија и на заштитеното подрачје во целина.

Непосредната заштита во контактните зони се спроведува според деталните параметри за заштита на заштитеното подрачје утврдени со

деталните урбанистички планови од член 6 на овој закон, како и со преземање на дејствија кои треба да бидат во интерес на обезбедување просторна кохезија на Старата скопска чаршија со нејзиното непосредно опкружување, со што ќе се овозможи одржлив развој и просторна поврзаност на различните по содржина и вредност делови на заштитеното подрачје.

Член 9

Општините Чаир и Центар и нивните органи и јавни служби се одговорни за спроведување на мерки и активности во Старата скопска чаршија во рамките на нивните надлежности утврдени со овој и друг закон.

Имателите на културното наследство во рамки на Старата скопска чаршија се одговорни за одржувањето, чувањето, почитувањето и правилното користење на културното наследство во Старата скопска чаршија.

Националната установа-Конзерваторски центар-Скопје е одговорна за преземање на заштитно-конзерваторски мерки во Старата Скопска чаршија, согласно Законот за заштита на културното наследство.

НАЦИОНАЛЕН СОВЕТ ЗА РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА СТАРАТА СКОПСКА ЧАРШИЈА

Член 10

Заради координирно реализирање на заеднички иницијативи, акции или проекти за заштита, уредување, користење и ревитализација на Старата скопска чаршија, Владата на Република Македонија основа Национален совет за ревитализација на Старата скопска чаршија, како координативно и советодавно тело на Владата на Република Македонија (во натамошниот текст:Национален совет).

Националниот совет е составен од претседател и 10 членови и тоа:

1. еден претставник од редот на истакнати поединци од областа на заштитата на културното наследство и сродните области,
2. еден претставник од Исламската верска заедница,
3. еден претставник од Македонската православна црква,
4. двајца претставници од општината Чаир
5. еден претставник од општината Центар,
6. еден претставник од Здружението на занаетчиите-Чаир,
7. еден претставник од Националната установа-Национален Конзерваторски центар-Скопје,
8. еден претставник од Националната установа-Конзерваторски центар-Скопје,
9. еден претставник од Јавното претпријатие за станбен и деловен простор на Република Македонија-Скопје и
10. еден претставник од Управата за заштита на културното наследство.

ПРОГРАМА ЗА РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА СТАРАТА СКОПСКА ЧАРШИЈА

Член 11

Заради оспособување на Старата скопска чаршија да служи за задоволување на културните, научните, едукативните, естетските, економските, туристичките и другите потреби на граѓаните, Владата на Република Македонија на предлог на Националниот совет, донесува Програма за ревитализација на Старата скопска чаршија.

Програмата од ставот 1 на овој член се донесува за период од пет години.

Програмата содржи и план за реализација.

НАДЗОР

Член 12

Надзор над спроведување на овој закон врши Министерството за култура.

Инспекциски надзор над спроведувањето на овој закон врши Министерството преку инспекторите за култура, во согласност со Законот за култура, и Управата за заштита на културното наследство, во согласност со овој и со Законот за заштита на културното наследство.

Во врска со примената на прописите за градење и просторно и урбанистичко планирање, надзор и контрола вршат органите надлежни за вршење на работите од областа на уредување на просторот.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 13

Деталните урбанистички планови од член 6 од овој закон ќе се донесат во рок од три месеци од денот на донесувањето на Програмата од член 11 на овој закон.

Член 14

Владата на Република Македонија го основа Националниот совет во рок од еден месец од денот на влегување во сила на овој закон.

Владата на Република Македонија ја донесува Програмата за ревитализација од член 11 од овој закон, во рок од шест месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 15

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.